

Արդում քահանայ եկեղեցի սրբա-
զան պատրիարք հայր հաղթեթիթի թա-
րափննտան պիր մեքթուպ պուլունուպ, ի-
մեքթում եպիսկոպոսուն իսի իւ հաթթանա

գատար պուրանեա կէօնտէրիլէճէկինին իշար իտիլիկի տախի իշիտիմիշ տիր:

Հալ պու քի, մէրգում քանանեա մէ-
տարիֆաթը վերիլէրէք եօլ վերիլտիկի, վէ
քաթրիք էֆէնտի հաղրէթլէրինէ տախի,
Մկրտիչ ետիկոպոսուն սաղընըլպ պուրանեա
կէօնտէրիլմէսի, վէ կէօնտէրիլտիկինտէ
գապուլ օլունմանը կէրի տէօնտէրիլէճէկի-
նին եաղըրըլ տախի մէսմուաթը սահիլէ-
տէն տիր:

ԱՏԱՊ ՎԷ ՀԱՍՈՒՆԵԱՆ ԹԱԳԻՐԻՐԻ

Մանգումէ 135 ինչի ինչի ինչի ինչի ինչի:

Ֆէնալըր նագլ ու պէնան իթմէք գա-
թան ատապա մուղայիր տէյլտիր, վէ նա-
սըլ քի սէօյլէտիլտիք, հէր միլլէթտէ վէ հէր
մէքթէպտէ օգուստն թարիլիլէրին քեաֆֆէ-
սինտէ, վէ հաթթա Թէվրաթը-չէրիֆտէ
տախի հէղարան նէվի ճիւնհա վէ ճինայէթ-
լէր աշըգտան աշըղա եաղըրըլ տիր: էմ-
մա, նէղաքթին իղթիլգասընա, թապիր
ու թ սրիֆտէ պաղը մէրթէպէ տիգգաթ լա-
զըմ իմիշ, օնա պիր շէյ տէյլմէյիգ: լաքին
քէնտի թապիր ու թարիֆիմիլ իլինտէ պաշ-
գասըն քէնէալըրըն ապա գապուլ ի-
տէմիլիգ: էկէր թապիրիմիլտէ պիր նէղա-
քէթ էքսիլիլի միւշահտէ օլունուր իսէ,
հէր քէս պիլի անըպանեաղընտան, օ-
նուն զարարը պաշգասըն օլմանըլ, իլլա
քէնտիմիլտէ օլմանըլ տէրքեար, վէ քէնտի-
միլտէ անիտ օլան պիր զարար իլինտէ քիմ-
աէնին տալմաճըլըղ իտէմէնէճէյի աշիքեար
տըր:

Հէլէ գաղէթալարտա էօյլէ ճինայէթլէր
ձաղըրմասընտան, կէնճէրին վէ ֆամիլեա-
լարըն ատապընա խալէլ կէլմէսինէ պիր
տիլլիլա տըլ իրտիրէմէմիլիգ տիր: աճէպա
նաթըլ օլունպտա խալէլ կէլմէք տիր:

էկէր զաղէթա օգուստն կէնճէր վէ ֆա-
միլեալար օգուստըլարըննէ տիմէք օլուն-
դունու անլար տէրէճէտէ իսէլէր, գաթէն
հէր շէյլի պիլիլ իմիշ օլունդարընտա
շիւքէ օլմալ: ևօգ էկէր անլանամալ
տէրէճէտէ իսէլէր, թապիրիլէ հիլ պիր
զարար հասըլ օլմալ:

Պունտանտա գաթինալար, Մանգումէ-
միլ ալէյինտէ չու թէչէքքինին Գաթթիլ-
լէրիմիլ թարաֆընտան զուհուրա կէլմէսի
քէք թօնաֆ նէվինտէն տիր: իլինքի, գա-
թէն տէօրթ պուշուգ քիլի օգուստալէ օլ-
ունդու շէօյլէ տուրսուն, Գաթթիլլէրիմի-
լին էքսիլիլ Պէյօղընտա իղգաթթ իթ-
մէքտէ օլունպ, վէ էրպապը տիգգաթա րա-
նա մալիւմ տուր քի, սէրպէթլիք վէ գօր-
թէղանըղ տէնիլէն շէյլէրին քէք իլէրու-
տէսի Գաթթիլ կէնճէրի պէյինտէ պու-
լունմալտա, վէ հաթթա, պիլիմ գըղար
իւղէրինտէ հալիա աղ չօգ կէօրիլմէքտէ
օլան էթվար ու հարաքեաթը իթիլարալէյի
պիր գապալըղ ատտ իտէրէք, քէստի հալ-
լէրի իշին քէմալ մէրթէպէ իթթիլար իթ-
մէքտէ տիրէր:

Իտիլ էօյլէ սօֆուլար, էկէր Գաթթիլք չօ-
ճուլարըն, ևէնի տօղան չօճուլու կէօր-
տիլլէրինտէ, գուստան չըգմըլ, չինար

աղաճընն արգասընտա պուլունմուշ, վէ հրեշ-
տակար կէթրմիլլէր օլմասընա ինանաճաղ
տէրէճէտէտիր զանն իթմէքտէ իսէլէր, քէք
չօգ ևանըլմաղտալարըլար: զիրա, շիմտինն
չօճուլարը իթթիլար տօղուպ վէ կէնճ էօլ-
մէքտէ տիրէր: . . վէ պունուն պէօյլէ օլմա-
սըտա, պիրաղ վաղըթ կէնճ գըղար իլէ իւնա
ու իւլֆէթ իտէնլէր իլէ, մէքթէպէրտէ
միւտիրիլք վէ հօճալըղ իտէնլէրէ քէք ալեա
մալիւմ տուր:

Մանգումէ տաճա պէշ ալըգ պիր զա-
ղէթա օլունդու հալտէ, իտթանպօլ վէ խու-
սուսլլէ Պէյօղըն Գաթթիլք ֆամիլեալարըն-
տան չօղարընտա իսէ, օլ մէրթէպէ սիւս
ու սալթանաթ իլէրու կիթմիլ, վէ զէվգ ու
սէֆա արզու վէ իտտալարը արթմըլ տըր
քի, պիթթալի ատապ ու ալաղը հաթէն
թէնէզլիլ պուլմանա պաշլալըլ օլունդուն-
տան, քեամիլ քիլմէնէլէրին քեաֆֆէսի ի-
սանընտան իլք իլիտիլէն թէչէքքի, ֆամիլ-
եալար իլէ կէնճէրին հալ ու հարէքթ վէ
թալիլ ու քէվիլլէրինտէն իպսրէթ պուլուն-
մալտա տըր: իմտի, սօրարըղ Մանգումէ
տիւշմէնլէրինէ, վարդապետայէր կիճէ կիւն-
տիւղ ատապ հօճալըր իթմէքտէ օլունպ, վէ
Մանգումէնն, վէ ևալտա Մանգումէտէքի
պաշլարա մանէնտ պաշլարըն իմիլ ճիւլի
մէյաանտէ ևօլ իքէն, չու ալաղ պօղուգ-
լուղու քէնտի իլլէրինէ նէճէտէն կիրմիլ-
տիր: ևօգ, սօֆուլար ևօգ, պէօյլէ պիւնու-
տէ վէ պիլ էսաս լաղըրտըլար իլէ զաղէթա
սէրպէթլիլլէրինէ պէնան պուլմանըլ, իլ-
լա ալաղ պօղուգլուղունուն սէպէպիլի
տէյիլ պաշպա շէյտէ, իլլա պիլղաթ քէն-
տի իլլինիլտէ պաշլալընըլ: զիրա, ճի-
նայէթ վէ ճիւնհալարըն եաղըրըլ իֆշա օ-
լունմալ ատապըն տէյիլ էքսիլմէսինի, իլլա
իղտիեա տուլմալըն մուճիլ օլմալը միւ-
ճէրէպ տիր:

Հէլէ չու տախի սահիլ տիր քի, Հօյա-
նա վարդապետ իլէ Գաթթիլ մարապետ չու
ատապա մուղայիր հարէքթլէրտէ պուլուն-
տուղարընտա, զաղէթալարտան ունանմըլ
եալտա իղթալ գըլընմըլ օլմամալը տըլար:
զիրա, պէլիլ Մանգումէնն իմիլի տախի
իլիթմէմիլ իտիլէր: ֆաղաթ, մէրգում վար-
դապետ Բօմա մէքթէպէլիլ չըրալը օլուն-
դունտան, էկէր օրանըն զաղէթալարընտան
ատապընա պիր զարար կէլմիլ իսէ, օնուտա
պիլլէմէյիլ:

Պիր թաղըմ ատապըն տախի, զաղէթա-
տա էօյլէ ճինայէթ հիքիլէսի ևաղըրմասընը
ատապա մուղայիր ատտ իթմէքտէ տէյիլ ի-
սէլէրտէ, զիմմէթ վէ ինանիլլէթ մուղա-
լիր ատտ իտէրէք, սէթր օլունմասընը ֆա-
լիտէլի կէօրմէքտէ տիրէր:

Էօյլէ ատապընա խապէր վերիլիլ քի,
վաղաա աֆվ իթմէք ինանիլլէթին իղթի-
ղալընտան տըր, լաքին ումուլուն մէնֆաա-
թըն տիւլիւնմէք տաճա պուլիլք պիր պօրճ
վէ հէմտէ ֆաղիլլէթ տիր: Հէր շէյտէ իլ-
մի րաղամա իթիլար օլունմալը տըր: ևանի
տիմէք իսթէրիլ քի, պիր սահիլ ճինայէթին
ճինայէթի սէթր իտիլիլի, ևալտա աֆվ օ-
լունդու թաղալարտէ գուստա կէլմէք
օլան խալիլ իլէ շէր, ևալտա քեար իլէ զա-

րար հիսապ օլունմալը, վէ օնա կէօրէ հա-
րէքթ իտիլմէլի տիր:

Հիմտի, պու մարապետ քէյֆիլլէթինտէ,
վարդապետին ճիւնհալը քեամիլլէն սահիլ
օլունդու հալտէ, օնու սէթր իթմէք, «պիթ
վարդապետ պիր զալ զէվալը գըղարը տա-
հա պաշտան գըլտան չըգար» տիմէք օլունդ-
տան պաշպա, քեաֆֆէյի իլիտէն վէ ևա-
լտա աղ չօգ ֆէնմիլէ վարան վարդապետ-
լէրէ տախի ալիլ իուլտաթը վիրմէք տիմէք
տիր: վէ աֆվ իթմէք տախի ալիլ ճէսա-
րէթի վիրմէք իսէտէ, «պունտան սօնրա նէ
եալարտան եալ, լաքին շաղըն կիպի եա-
ղալը էլէ վէրմէ, գօղուսունու տիլարը
չըգարմա» տիմէք տիր: վէ պէօյլէ օլունդու
տուրէթտէ, պիր քիլինին խաթըր իլին, պին-
լէրէ ֆամիլեալարըն իլէնիլքէ կիրտալընա
աթըրըլ օլաճաղարընտա ապա շիւքէ օլուն-
մալ: իմտի, սօրարըղ էլալիլ, պիր վար-
դապետի աճընտար, ճիւնհալարը զաղէթա-
եա եաղմանը կիլլիտէ սաղալալ, վէ էօյ-
լէլիլքէ հէր քէսին ըրգընը իլէնիլքէտէ պը-
րաղմա մը իլիտիր, ևօլտա, պիր վարդա-
պետի ֆապ ու ալէմէ ֆաշ իտէրէք, հէր
քէսին սաղընմասընը մուճիլ մի օլմալ իլի-
տիր: պուլարըն տաճա սօֆուլար վէ տին-
տարար, վէ մէրնամէթի զիւտալ օլմալար
լալըղըլա ֆարգ իտէմէթլէրինտէն, պիր
միլլէթին ըրգընը վէ նամուսունու աճընա-
րաղ: Մանգումէ հաղընտա իղհարը թէ-
չէքքիլ իտէճէք ևէրտէ, մուղայիրի օլա-
րաղ իլիլլէթա իթմէքտէ իմիլլէր: հալ պու-
քի, իլէրուտէ միլլէթիմիլլին Գաթթիլք գըրմը
նէղտինտէ, «իլք էսար վէ գօրգու բէր-
տէսինի ևըրթուր, վէ ճէսարթ ու ալղաթ
ըլըղընը իպրաղէ պիր սէպէպ օլուն» տէ-
նիլլէրէք, մէտ ու սէնա վէ թէչէքքիլլէր
իլէ զիլըր օլունմալը, վէ 125 ինճի նիւս-
իլէսի իսէ, մուղատտէս պիր շէյ մաղամըն-
տա ունտըլար վէ սանտըղճալար տէրուն-
լէրինտէ հրֆ օլունմալը տըր:

Իմտի, աղ ու տիրայէթի, վէ զալլէթի
միլլիլ վէ մէղհիլլէսի քէմալ մէրթէպէտէ
օլանարա խալիսանէ պիրնասիլաթ իրէրէք:
իպու պաշլարըլ խիթալ վերիլիլ:

Էօյլէ զաթլար էսիլ վէ ևէնի թարիլլէ-
րի պիր թարաֆա պըրաղըլտա, պարի եա-
լընըլ քէնտի կէնճիլք տուլղու վէ հալլէրի-
նի պիր տէֆա տէրիլաթըր իթտիլլէր, վէ
վարդապետէրին տախի քէնտիլլէր կիպի-
պի ինան օլունդարընը տիւլիլտիւլքտէն
սօնրա, պիր թաղըմ իթիլիլ պէշ օթուղեա-
լընտա տէլիլղանըլարըն վարդապետ օլունդ-
լարընը, վէ հէրքէստէն իլէմիլ ևէյիլ թէմիլ
իլիլ, վէ թէմիլ կիլտիլլէրի թաղալարտէ:
բամուգ ևանընա աթէշ կիտէր կիլալ, հէր
կիւն վէ հէր սաթթ, սէրպէթլէ իսթէթիլ-
լէրի էվլէրէ կիրիլ չըղըլ գըղար վէ գա-
տըլար իլէ պիլա բէրիլ կէօրիլլէրիլլէրի-
նի կէօլլէրի էօնիլէ կէթիլլէրիլ, վէ պա-
ըլ պալիլլէթ իւղըն իլէրունիլ կէօրէրէք:
արթըլ պունտան սօնրա զուհուրի իթիլալ-
տէն օլան ֆէնալըլարա պիր շարէ տիւլիլ-
մէլիլլէրիլ: վէ պիլլէ պունուն շարէսի,
վարդապետէրին էվլէնմէլլէրինէ քիլլալ մի-
սալտէ իտինմէլլէ գատար, կէնճ վարդապետ-
լէրի էվլէրէ պըրաղմալալ, վէ շիմտիլլէն

սօնրա ալթմըն Եաշնտան աշաղը օլանը վար-
դապետիյէ գապուլ իթմէմէք տիր . Էմմա ,
քէնտիւեր տահա իյի պիր թարիգ տիւշիւ-
նիւրէր իմիշ , պիղտէ սէնա խտէրիզ :

Պաղը կէնճ վարդապետիւր , պիղիմ պու-
տիղգաթըմըղա կիւճէնէրէք վէ սուրէթի գահի-
րէտէ հաղգլը օլարագ պիր ճէվապ վիրմէյէ
գաղղընաճաղար տըր պիլիրիզ . լաքին ծնուն
տախի ճէվապընը Եաղընտա վէրիւրիզ :

— Իշխմտիկիմիղէ կէօրէ Էնգարէ Գա-
թօյիքիւրի , վարդապետիւր իշխմտէն պէ-
նէնտիւրիւրի տաղընը իշխմտէն , վէ « պիղ պու-
լարտան պաշղա վարդապետ թանըմաեղ ,
վէ ծնարընտա Էվիւրէ կիրիպ չըղմաւընը
գապուլ իթմէյիպ , անճագ քիլիսէտէ գալ-
մալարընը իսթէրիզ » տէյի իտտաա իմէքտէ
իմիւրէր :

— Քէզալիք մէսմուլիմիղէ նագարէն , Էն-
գարէտէքի Էօլտտան վարդապետ , Հասուն-
եան հաղըթիւրիւնէ իթաաթ իտէրէք պու-
րաեա կէլմէք իսթէմէտիկիւնտէն , Բօմաեա
կիթմէք իտտաաւընտա պուլունմաղտա ի-
միշ . Էկէր պու հալաթիս սահիւն չըգար ի-
տէ , սէօյլէնէնէք չօգ չէյէր վար տըր :

ՍԱԳՄԱՍ , ԻԲ , ՎԷ ՏԷՄԻՐ ԲԱՐՁԱՍԸ

Շարաթ կիւնքի Մասիստէ պաղընը-
լըգ իտէն Մկրտիչ Եպիսկոպոս թարաթըն-
տան պիր մէքթուպ տէրճ իտիւրէք , Ման-
գուլմիւրիտէ պիր գաշ տէֆա զիքրի կէչէն
պաղընըրիզ , կիւեա ճէրճ իտիւրիւր տիր :

Թօնաթը չուրաաա տըր քի , պիղիմ պա-
ղընը Եպիսկոպոս , մէյաանէ պիր Սաղմոս
կէթիւրէրէք Էօյլէ պիր իճրատա պուլունտու-
ղունտա պիւթիւն պիւթիւն ինքեարա գատըր
օլամաւըղընտան , անճագ կէմին վէրմէք ի-
շին կէթիւրիւր օլտուղունտ , վէ պիւնաէն ա-
լէյ՝ սահիւ պաղընըրիզ իթմիւր իտուկիւնի
պիղղաթ իգրար իթմիւր , Եանի գաշաեղմ տէր
Իքէն , քեաւիւրէն Եաղաեղ իյէ վէրմիւր տիր :

Եալան տըր մէրգուլուն մէքթուր Սաղմո-
սու կէմին վիրմէք իշին կէթիւրիւր օլտու-
ղու , չիւնքի Սաղմոս իւղէրիւնէ կէմին վիր-
մէք իշ պիր խրիսթիւնա միլլէթիւնտէ ա-
տէթտէն օլմաեղ , իլլա Աւետարան իւղէ-
րիւնէ կէմին վէրիւրիւրիւն Խաթիւնտէ պու-
լունտուղու ամմէյէ մալիւմ տուր :

Պուլունտա գաթիւնտըր , սօրսըրը մէր-
գուլ պաղընըրիւ , Սաղմոսու կէմին իշին
կէթիւրիւր իտէ , իր իլէ՝ Եիւն պաղղաւըն տըր ,
վէ արասընա պիր տէմիր լարընտըն՝ նիշին
սօղմուշ տուր , վէ հաղր պուլունտաւարըն
տիղ իւղէրիւնէ կէլմէլէրի՝ նիշին թէքիթ օ-
լունտուշ տուր . անճագ պուլունտըն տախի
ճէվապընը վէրէպլիւր մի :

Պաղընը Եպիսկոպոս , մէքթուր պաղընը-
լըգ վուղուաթընը պիղէ խապէր վիրէն վէ
Եաղընտան Եկեղեցական իշին « անարման »
պէ քէնտի քանանալական սրբաղան կարդը-
նա , վէ հաթիթ մարդկութիւնա « նախա-
տինք » օլան , վէ « անարդ ստախտութիւն
իլէ վատահամաւուլիւնտ իրթիքեապ »
Իտէն օրթաթիւրըն տախի վէրմիւր տիր :

Պիղ մէրգուլ պաղընընա միւմայիլէյի Ե-
կեղեցական թարաթընտան ալընճա ճէվապ վի-

րէրէք սէօյլէրիզ քի , պաշղաւընա ինսատ
Իթտիկի ֆէնա սրթաթլարա տէյի միւմայի-
լէյն , իլլա պիղղաթ քէնտիս լաեղդ տըր ,
չիւնքի իշ պիր վաղըթտա քէնտիս կիպի
գէնճիւրէրէ կիրմէմիւր տիր , վէ իշ պիր վա-
ղըթտա քէնտիս կիպի պիր վանքը սօյտու
տէյի իլէչէքքի թաթընա ալաշիւպ վէ մու-
հաքէմէյէ չէքիւմէմիւր տիր , իշ պիր վաղըթ
տա պէյն Էլ միլլէթ ֆաալ ու ղէմմ օլունտա-
մըն տըր , վէ իշ պիր վաղըթտա Բաթրիւք-
Խանէ իշինտէ պուլթըրէսթիլլէ չըղընարագ
պաղընըրիզ իթտիւրէն , վէ միլլէթիւն , վէ
քիլիսէնիւն , վէ Բաթրիւքխանէյիւն նամուտու-
նա լէքէ կէթիւրիւրիւրէն սօնրա , պիրտէ պիր
գալղըպտա , « պէն Սաղմոսը կէմին վիրմէք
իշին կէթիւրիւր իտի » տէյի ալէմ մուվաճէ-
հէյիւնտէ Եանիւրն գուլէսի գատար պիր Եալան
սէօյլէմէյէ ճիւրաթ իթմէմիւր տիր :

Տօղրուսու չօգ ճէ՝սարէթ վէ չօգ գալի
սուրէթ :

Պաղընը Եպիսկոպոս « Իրեւ Եկեղեցու-
կան Եւ Իրեւ Տեառն մերոյ աշակերտ » օլ-
տուղունտան , չիմոյլէ գատար չալսընա
սէօյլէնէնէրէ պապիւր վէ աթիլ իթտիկիւնտէն
ճէվապ վիրմէքիլի տախի ճալիպ կէօրմէյէ-
րէք սիւքիւթ իթմիւր իմիւր իտէտէ , պու պա-
ղընըրիզ ղընմընտա Եաղընտար , վիճու-
տունտան վէ Էօմր ու հաեաթընտան րէք չօգ
Եիւքէքտէ պուլունտան « Կարդընա » վէ
« Կրօնընա » ալիս պուլունտուղունտան ,
արթըր սապար թաղաթըր գալմամըն , վէ ինսպ
Իտէն Եէրէ թէչէքքի իտէրէք , լաղըմ կէլէն
Թարաթիւրի իսթէյէնէք իմիւր :

Իշխմտիւր Հայլար , 1866 սէնէսի սօն-
լարընըն Հայլարը , ղօղօճա պիր Եպիսկո-
պոս , Բաթրիւքխանէ իշինտէ կէմին վիրմէք
իշին պիր Աւետարան պուլամամընտա պիր
Սաղմոս կէթիւրիւր իմիւր . վէ պէսպէլի Է-
լիւնտէն գաշմաւըն տէյի պիրտէ իր իլէ սը-
ղը սըղընա պաղղաւըն իմիւր :

Պաղընը Եպիսկոպոս , ղէ՝վալը , պաղընըր-
ընըն Եալան օլտուղունտ , Էնալիյի չաղըն
տըր ղանն իտէրէք Եուլթուրաւ գրոյաթիլլէ ,
Մըրըրտա ղուհուրա կէլէն հարաքիւթըր րէ-
սէնտիտէ վէ մէրգուլէսիլի ղիքրին տախի
կէչէրէք , կիւեա իթթիւրա իթմիւր տիր կի-
պի , Մանղումէտէ քէնտի ալէյիւնտէ Եաղը-
լանլար իշին սիթէմէր իթմիւր տիր :

Մէրգուլուն պու սօն լաղըրտըրըր րէք
կիւլմէնէ շահան տըր . չիւնքի , ալիս կարդ
վէ ալիս կրօնըտա օլտուղու հալտէ նիշէ հա-
րէքէթիւրիւնտէն պաշղա , Ենգարէ վանքընըն
փարասընը պաթըրտըրը Եալսօս Եուլթու-
ղու թէօնմթի ալթընա տիւշիւր տիր , վէ
ալիս կարդ վէ կրօնըտա պուլունտուղու հալ-
տէ , Մըրըրտա 80 քիշիյի նահագ Եէրտէ ,
վէ Էնմ գօլէրա վալթիւնտէ , վէ Էնտէ քօ-
լիս կիպի պիր մահպէս իյղա իթտիւրիւր , վէ
օրնիւնա սագալընըն պիր թաղաթընը քիլիսէ
հալթուտունտա գարըրա Եուլթուրմուշ , վէ
գարնալալ վաղթիւնտէ մաղալըր գարըրարը
վէ Էրքէքիւրի գարընտա ալարագ , վէ րա-
ղըրարը չաղըպ չալլըրարը չալարարագ ,
քէնտի փոքրաւորունտ տախի « Եւ » , Էն՝
մէտէ՝տ . . . » չաղըրթիւր տիր . վէ ալիս կարդ
վէ կրօնըտա պուլունտուղու հալտէ , պաղը-

նըրը իթտիւրէն սօնրա , պիրտէ Եալանը-
լըղա չըղընարագ , քէնտիտէն Եիւղ գաթ ղի-
նատէ միւլթէրէմ սաեղմաեա սէղա օլան
պիր Եկեղեցականա ֆէնա ֆէնա սրթաթլար
վէրմիւր , վէ ալիս կարդ վէ կրօնըտա պու-
լունտուղու , վէ Տեառն մերոյ աշակերտ օլ-
տուղու հալտէ , Էնմ Աւետարանա մուղալիւր
օլտուպ , վէ Էնտէ Սաղմոս իւղէրիւնէ կէմին
վիրմէյէ չըղընըն տըր . վէ չիմտի տալթի
ալիս կարդ վէ կրօնըտա օլտուղու հալտէ ,
« Տեառն մերոյ աշակերտ » օլտուղունտ ու-
նուտարագ , վէ աթիլ իթմէքտէն սարթընա-
գար իտէրէք , ինսպ իտէն մահէլլէ թէչէք-
քի իտիւր վէ թարաթիւր իսթէնէնէկիւնի , ալիս
ճիւլէնիւն իշինտէ պէնա իլլէմիւր տիր :

Պաղընը Եպիսկոպոս մէքթուր Եալանը
Եուլթուրմաեա չըղընագ իշին Էնմ րէք կիւճ
գալմըն , վէ Էնտէ րէք չաղընճա պիր թա-
լիւրէ թէչէպալիւս իթմիւր տիր . չիւնքի քէն-
տի պաղընըրըն ճէրճ իտէպիւմէք իշին ,
Սաղմոս իլէ իրի վէ տէմիր քարչաւընը պիւ-
թիւն պիւթիւն ինքեարէ պիր չարէ տիւշիւնէ-
ճէք , վէ Եալսօս սրբաղան պատրիարք հայր
հաղըթիւրիւրիւր , օլ իճրատէ հաղըր պուլունտան
րուհալանլարը պաղընըրիզ սանաթըլա պաղ-
լանարագ Էլլէրիւնտէն պիր չէհատէթնալէ
ալաճագ Եէրտէ , պիղղաթ քէնտիս գալղըպ
պիր սաշմա սաբան մէքթուպ տէրճ իթ-
տիւրմիւր տիր :

Թէէսիւթ իտէնէք հալ , պիղ Գարեգին
վարդապետին Եալանըրըղը ղընմընտա հայ-
րէթտէ գալմաղտա իքէն , պիրտէ արգասըն-
տան մէրգուլ Եէթիւրիւր տիր , վէ անալիպի
չուրտաւընտա տըր քի , մէրգուլ վարդապե-
տէ տախի պիր չէհատէթ իմգասը պաթըր-
մամըն տըր :

Վէ տահա ղիեատէ թէէսիւթ իտէնէք
Եէրի չուրաա տըր քի , նիշէ ֆաղըր վար-
դապետիւրէ վէ Եպիսկոպոսարա Բաթրիւք-
խանտէ օտա վէրիւրիւր իքէն , մէրգուլա
վէրիւրիւր , վէ շու րէղալէթիտէ մուճիպ օլ-
մուշ տուր . անճագ մէրգուլ հաղընտա ղու-
հուրա կէլմիւր օլան շու հիւրմէթ , չանթա-
սընտաքի իրաւարըն Խաթըր՝ իշին միլիտի .
Եօլսա Մըրըրտա կէօրտիւկիւ կիւղէ կիւղէլ
Իլլէ՝ր իշին միլիտի :

Կանոնագիր քիմիւր անքեաւընճա կարդըն-
տան լուճիւր սաեղման Եպիսկոպոսուն անճէ-
սիս շու Սաղմոսու կէմին վիրմէք իշին կէ-
թիւրիւր օլմաւընտ , պիղղաթ քէնտի մէք-
թուպունտա տէրճ իտէն Մասիս ինանմը՝ չմ-
տըր . Էկէր Մասիս ինանմըն իտէտէ , սլանի-
նէ վէ քէմալէթիւնէ րիայէթէն պիղ տալթի
րէնտուլէ իթիւգաաաալ օլմագ իսթէրիւր ,
լաքին ալէնէն « ինանտըմ » ալիս իգրար
իթմիւրիւր պէքէրիւր . իմալ , մէրգուլ Եպիս-
կոպոս Էկէր Մասիսին միւլթիւրիւրիւր , վէ
պիւնաէն ալէյ՝ սալիւրիւր շու Եալանընը
Եուլթուրթմագ իսթէրիւր , մէքթուր ղաղթիւ-
տան Էօյլէ պիր սօսթիւղու րէճա իլլէմէլի
տիր , Եօլսա , Մասիս քէնտիսին ինանագ
օլտուղունտ , վէ Եալընը պիր խաթըր պէ-
լաալ իշին տէրճ իլլէմիւր պուլունտուղունտ ,
պիթարաթ տուրաագ տէրճ իլլէմէսի մէյ-
տանտէ օլտուղճա , միւլթիւրիւրիւր իլլանտէ օ

օլ մերթէպէ պիր նառան պուրանաճաղընը ինթիմալտէն կէօրէմէյիդ :

Ֆագաթ մէրգուժեպիսկոպոս պու ճիւմ-
լէ իլէ տախի Մասիսին պիթարաֆլըղը հագգըն-
աա պիւլիւք թէչէքքիւր իլէմէլի տիր . զի-
բա , մէզքիւր զագէթա , շիմտիյէ քատար
իճրայէ կէլէն պագըճըլըգ պապընաա սիւ-
քիւթի իթթիլազ իթտիքտէն պաշգա , եա-
լանընը ալէմէ եութտուրմագլըղա տախի
հիմմէթ իթմիշ տիր . աֆէրին Մասիս , զա-
հիր , զագէթաճըլըղընտա իշթէ շարթը պու
տուր , սուրը վուզուաթը էհալիյէ պիւտիրմէք-
սիդին , եալանճըլարա միւլճէքէնաճ օլմալը տըր-
վէ իշթէ կիւնտէն կիւնէ իլէրու կիտիպ վէ
քէսպի շէրէֆ իլէմէսիտէ , պաշլըճա շու-
ուսուլիւմէմաուհէսի սայէսինտէ օլմալըտըր . . .

— . . . խմբագիր

Կը խնդրեմք Ձեր Ազգասիրութենէն որ
բարեհաճիք սա հետագայ քանի մը տողե-
լուն փոքրիկ անկիւն մը շնորհել Ձեր պատ-
ուական թերթին մէջ :

Ձեր պատուական թերթին 150 թուով
կաթողիկոսի ընտրութեան եղանակի մասին
եւ սոյն առթիւ պատգամաւորութեան պաշ-
տօնով Ս . Էջմիածին երթալիք գեր . Ներսէս
եպիսկոպոսի համար խօսածներնիդ մէջ մէկ
անուրանալի ճշմարտութիւններ ըլլալը խո-
հական ընթերցողք խիստ լաւ հասկըցան :

Բայց որչափ մեծ եղաւ զարմանքս , . . .
խմբագիր , երբ Ձեր այն հրատարակութենէն
երկու օր յետոյ Գեր . սրբազանին հակառակ
Ձեր եւ շատերուն կարծեացը եւ բարեկա-
մեցողութեանը՝ նա մանաւանդ իր ներքին
համոզմանը դէմ գործելով կը պատրաստուի
եղեր վաղուան օրը որ 27 օգոստոս , ճանա-
պարհ ելնել դէպ 'ի Ս . Էջմիածին :

Ուստի ինչպէս ձեզ նոյնպէս ալ մեզ , ու-
չինչ հոգ է պատգամաւորութեան պաշտօնով
հոն գացող անձին ո'վ ըլլալը , բայց որով-
հետեւ Կ . Պօլսոյ Հայոց գալիք անպատուու-
թենէն մեզ ալ սակաւ ինչ բաժին իյնալուն
համար երկու բան յառաջագոյն տեսած կը-
ճանաչեմք զմեզ . այսինքն կամ Գեր . Սըր-
բազանը այս տեղի բերանը փակելով ու տե-
ղեկագրին տակ դրած ստորագրութիւնը լը-
գելով Ռուսաց տէրութեան Պալատէնիան
գտվել ու իբր Ազգին փրկարար օրէնք խոս-
տովանիլ զայն Ս . Սիւնհոտի եւ կառավա-
րութեան առջեւ , կամ Ազգին սիրուն հա-
մար ուրիշ անգամներ ըրած խել մը ծառա-
յութեանց նման մէկ ուրիշ մեծ ծառայու-
թիւն մ'ալ ընելու դիտաւորութեամբ , նա
մանաւանդ ալ աւելի ճշմարիտը ընելով՝ ան-
գամ մը յանձն առած ու յետոյ հրաժարելով
երիտասարդաց բնական եղած յամառ կրից
գէմ դնել չը կամենալով իր եւ իր ազգին
համար օգտակար ըլլալիք խրատները առ ու-
չինչ համարելով անխոհեմաբար երթալ , ու
աւթթապարտ ետ դառնալ : Ըստ մեզ գործ-
ղութիւնը ինչ կերպարանք ալ որ առնու ա-
ռաջինը շատ աւելի հաւանական է , քանի
որ Սփրպտական ալ այլ եւ այլ քննութեանց
նկարագիրը լսած ու ազգային լրագիրներու
մէջ ալ կարդացած եմք , թէպէտ եւ այնպէս
այս տեսակ գործերու մէջ շատ վարպետ բը-

լալն ալ լսելնիս չենք ուրանար : Բայց առ-
այժմ ասոնք մէկ կողմ ձգելով կուգնք ի-
մանալ որ , նորին սրբազնութիւնը այս տե-
սակ գործի մը համար պատգամաւոր ընտ-
րող յանձնաժողովը այս երկու կարծիքներէն
ո՞րն է ունեցեր արդեօք . եթէ առաջնոյն
տէրն է նէ՝ մեծապէս ցաւելու արժանի պի-
տի ըլլայ , ոչինչ տեղը Ռուսաց Պալատէնիան
քննելով երկար բարակ վիճաբանութեանց ու
ստորաձայնութեանց տեղի տալով , եւ 'ի
վերջոյ դարձեալ անոր հեղինակին դէմ գը-
լուի ծոկուն համար , ո՞ւր կը մնան ուրեմն
այն ատեն կաթողիկոսի անկախութեան հա-
մար գիշեր ցերեկ եղած ջանքերը , ո՞ւր կը
մնան Պ . Մարկոսի մեռելոց ոսկրները յա-
րուցանելու չափ բարձր ձայնով ըրած բո-
ղոքները , այն չեշտեալ բողոքները . . . իսկ
եթէ երկրորդ կարծիքին տէրն է , դարձեալ
ցաւոց եւ ողբոց արժանի պիտի ըլլայ , վա-
սըն զի յանձնաժողովին տեղեկագիրը Ռու-
սաց կառավարութեան վրայ ոչինչ ազդե-
ցութիւն ընելը գիտնալով , ունայն տեղը իր
մէկ սիրելի եւ բանիբուն եպիսկոպոսը եւ
աւելի ցաւալին Կ . Պօլսոյ Հայերը օտարաց
առջեւ խայտառակելու խորհուրդը կը յղա-
նայ :

Վերջապէս ահա երկու ծայր , եւ տես-
նենք որ ծայրէն պիտի կախուի մեր Գեր .
Պատգամաւորը : Երկու ծայր կըսենք . վասն
զի , ըստ տրամադրութեանց կաթողիկոսա-
կան տեղեկագրոյ , կամ Հայոց կաթողիկո-
սութիւնը իր անկախութիւնը ձեռք պիտի
բերէր կամ Ռուսաց կառավարութեան տակ
եւ անոր օրինացը հպատակած կաթողիկո-
սութիւն մը չճանաչել պիտի պարտաւորէր :
Ուստի տեսնենք այս երկու գահալէծ ծայ-
րերուն մէջ տեղը որպիսի հնարքներով պի-
տի գտնել Գեր . սրբազան Հայրը , տեսնենք
Ազգին ակնկալութեանը որպիսի կերպով պի-
տի պատասխանէ եւ ինչ միջոցներով Ազգին
ողջամիտ մասը գո՛հ պիտի ընէ , ժամանակը
ասիկայ մեղի ցոյց պիտի տայ : Ուրեմն եր-
թայ բարեա՛ւ , ու զայ բազում փա՛ր . . .
եւ Ազգին ապագային համար բա՛րի բա՛րի
յոյսերով :

26 օգոստոս 1866

Կ . Պօլսոյ .

* * *

— Լա թիւրքիտէ օգոստոսըղունա նազա-
րէն , Կիրիտ ճէգիբէսինին Մըրըր իտարէսինէ
թէրք խիլէճէյի հավատիսի պի էասա իմիշ :

— Տիւնքի կիւն Գաւոր-քէօյ վաբօրունա
պաշգա պիր վաբօր չաթտըղընտան , պիր ի-
քի ճան սագաթլըղը օլտուղու իշիտիմիշ
տիր :

— Քէօթահեա սանճաղընա թապի
Էսկի-Շէհիր գազասը գուրալարընտան
Թաշ Թէրէ տէնիլէն ճէպէտունէ էչգիստան
Լէֆլիէր օն սէրիզ նէֆէր ըիւֆէգասըլ-
լա : Լալին գարիլէսինտէ վագը տէկիր-
մէնլէրէ , մահը հալին օն պէշինճի բա-
զար կիւնիւ տիշամա գարիպ ինիպ , օ-
րոտա պուլուիտնլարընէ Էլէրինի պագ-
լաարգաուն սօնրա , պէրապէր ալըպ քէօյէ
կէօթիւրմիւշ , վէ Մօլա Մալթաֆա նա :

մընտա պիր առէմին խանէսինի պասրապ ,
նագա վէ զիգըլմէթ էչեասընը դասպ ու-
ղարէթ իթտիքտէն սօնրա , եէրլիտէն
եիկիլմի պէշ քիշեի տախի պաղաւերպ ,
վէ պէրապէրճէ ալըպ կէօթիւրէրէք , եա-
րըմ սաաթ գարիլէսին խարիճինտէ գօլ-
լարընը շէօղիւպ սալը վէրմիշ , վէ քէն-
տիսի տախի ըիւֆէգայի Ֆառիաէսիլլէ
Սագարիլէտէն կէշիպ Պէյ քէօյ եայրասը-
նա կիթմիշ օլտուղլարը , Էսկի շէհիր
միւտլիլինէ իքի կիւն սօնրա պիլտիրիտի-
կիւնիլ իւզէրինէ , զապթիլէ մէմուրլարը
չըգարընարտգ , թահարիլէ իպթիտար
վէ քէյֆիլէթ քէօթահեա գայիմագամ
լըղընա տախի իշար օլտուղուշ իսէ-
տէ , չագըրի մէրգուժուէն խալը տէսթի
խասար խոէճէկի գօրգուսուլլա , էթ-
լաֆտա պուլուէնտէ էհալի ալա պիլ-
տիքլէրի էչեասըլլա , Էսկի-Շէհիրէ սը-
ղընագաւա օլտուղլարընա տայիր Եարրմ
խանտա միւթէմէքքին թիւճապտան
հաճի Օսման չալուշ իմպասըլլա մաթ-
պատմըղա պիր գըլթա վարապա կէլմիշ
տիր :

միւրէ

— Մանգուժէպիլին 114 իւնիւնիւնիւտին-
տէ Ավրամ Տամին Թարաֆընտան օլտուղու
իւնաա իթիպար օլտուղամաւորը իլան իտէ-
րիդ : չիւնքի պագը եալանլար սէօյլէտիկի ,
վէ իլան փարասընա իրթիքեապ իթտիկի
անլաշըլմըլ տըր :

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ՄԱՒՍՈՒՍ ԹԷԼԷԿՐԱՑ

Փարիս , 6 սեպտ . սապահըն
սաաթ 5 ինտէ :

Փապար կիւնիւ Սաֆիլէթ բաշա հագրէթ-
լէրի , հուղուրի իմբէրաթօրիյէ չըգըլ տըր :
Ինկիլթէրա պանգաւը ըսգօնթօւնեւ
եիւզտէ 5 է ինտիրմիշ տիր :

Կէրէք ինկիլթէրաաա , վէ կէրէք Ձե-
րանատա պուղտայըն բիւնաշաւը եիւքսէլ-
մէքտէ տիր :

Փարիս , 9 սեպտ . սապահըն սաաթ 9
վէ 55 տագըգաւընտա :

Մէգաիգատա իթթիլաճըլար Թամրիգ-
եու զապթ իթմիշլէր տիր :

Ճրանսա ասկէրինին Ճրանսաաա ալտէթ
իտէճէքլէրի հավատիտէն տիր :

Շիմալի հուսուալարըն մուհաֆաղաթ
չիմտիքի հալ Մէքսիգա ասկէրէրինէ Թէրթ
օլտուղաա տըր :

Մօնիթէօրտէ օգոստոսըղունա կէօրէ , Վի-
էննատա , ասկէրէրին սալընընը պիր գաթ-
տահա արթըրըմասը զըմընտա եէնի պիր
թէրթիպ տիւշիւնիւմէքտէ իմիշ :

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՊԱԳԵՏ 8 . ՓՆՆԱՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՅԸՆ ԹԱԳԱՆԵՍԻՆՏԷ
ԳԵՑ-ՕՂԻՆԻՏԱ ՅՈՂԻԲ ԵՈՂՅԱ , ՅՈՐՈՎԻՏԱ ԱԳՏԱԼԼԱ
ԳԵՐԱՏԵՐԼԷԳ ԳԱՐԵՍԵՐՅԱ ՆԻՄԵՐՈ 319 :